

Användning av truckar

Användning av truckar

Arbetsmiljöverkets föreskrifter om användning av truckar samt allmänna råd om tillämpningen av föreskrifterna

ISBN 91-7930-472-9
ISBN 978-91-7930-472-0
ISSN 1650-3163

ARBETSMILJÖVERKET

171 84 Solna, Telefon: 08-730 90 00

E-post: arbetsmiljoverket@av.se

BESTÄLLNINGSDRESS

Ytterligare ex av denna föreskrift beställs från:
Arbetsmiljöverket, Publikationsservice, Box 1300,
171 25 SOLNA Tfn 08-730 97 00. Telefax 08-735 85 55

Arbetsmiljöverket Distriktet i Falun

(Dalarnas och Gävleborgs län)
Gruvgatan 2
Box 153
791 24 Falun
Tel 023-457 00
Fax 023-222 69
e-post: falun@av.se

Arbetsmiljöverket Distriktet i Göteborg

(Västra Götalands
och Hallands län)
Rosenlundsgatan 8
Box 2555
403 17 Göteborg
Tel 031-743 72 00
Fax 031-13 50 60
e-post: goteborg@av.se

Arbetsmiljöverket Distriktet i Härnösand

(Västernorrlands och
Jämtlands län)
Brunnshusgatan 8
871 32 Härnösand
Tel 0611-885 00
Fax 0611-184 10
e-post: harnosand@av.se

Arbetsmiljöverket Distriktet i Linköping

(Östergötlands och
Södermanlands län)
Kungsgatan 39 B
Box 438
581 04 Linköping
Tel 013-37 08 00
Fax 013-10 44 20
e-post: linkoping@av.se

Arbetsmiljöverket Distriktet i Luleå

(Norrbottens län)
Köpmangatan 40 A
972 33 Luleå
Tel 0920-24 22 60
Fax 0920-24 22 99
e-post: lulea@av.se

Arbetsmiljöverket Distriktet i Malmö

(Skåne län)
Vattenverksvägen 47
Box 21019
200 21 Malmö
Tel 040-38 62 00
Fax 040-12 64 07
e-post: malmö@av.se

Arbetsmiljöverket Distriktet i Stockholm

(Stockholms, Uppsala
och Gotlands län)
Drottningholmsvägen 37
Box 12295
102 27 Stockholm
Tel 08-475 01 00
Fax 08-764 49 72
e-post: stockholm@av.se

Arbetsmiljöverket Distriktet i Umeå

(Västerbottens län)
Riddaregatan 8
903 36 Umeå
Tel 090-17 07 00
Fax 090-77 40 19
e-post: umea@av.se

Arbetsmiljöverket Distriktet i Växjö

(Kronobergs, Blekinge,
Jönköpings och Kalmar län)
Västra Esplanaden 9 A
352 31 Växjö
Tel 0470-74 80 00
Fax 0470-482 64
e-post: vaxjo@av.se

Arbetsmiljöverket Distriktet i Örebro

(Örebro, Värmlands
och Västmanlands län)
Fabriksgatan 20
Box 1622
701 16 Örebro
Tel 019-601 41 00
Fax 019-26 09 39
e-post: orebro@av.se

Observera att hänvisningar till författningar alltid avser författningens ursprungliga nummer. Senare ändringar och omtryck kan förekomma.

När det gäller ändringar och omtryck av Arbetarskyddsstyrelsens och Arbetsmiljöverkets författningar hänvisas till senaste Förteckning över föreskrifter och allmänna råd.

Innehållsförteckning

Arbetsmiljöverkets föreskrifter om användning av truckar

Tillämpningsområde	5
Definitioner	5
Undersökning och riskbedömning	6
Åtgärder	6
Uppföljning	6
Krav på produkter	6
Krav vid användning	7
Allmänt	7
Kunskaper och tillstånd	8
Utbytbar utrustning och förlängningsgafflar	8
Underhåll och kontroll	8
Ikraftträdande	9
Bilaga A Tekniska krav	10
Inledande anmärkningar	10
Allmänna krav	10
Märkning	10
Särskilda krav för åktruckar	11
Särskilda krav för ledtruckar	12

Arbetsmiljöverkets allmänna råd om tillämpningen av föreskrifterna om användning av truckar

Bakgrund	13
----------------	----

Kommentarer till vissa paragrafer

Tillämpningsområde	14
Definitioner	14
Undersökning och riskbedömning	15
Produkter	15
Användning	15
Kunskaper och tillstånd	18
Utbytbar utrustning och förlängningsgafflar	19
Underhåll och kontroll	19

Kommentarer till bilaga A

Allmänt	19
Märkning	19
Åktruckar	20
Ledtruckar	20
Information från Arbetsmiljöverket	21

Arbetsmiljöverkets föreskrifter om användning av truckar;

Utkom från trycket
den 28 november 2006

beslutade den 26 oktober 2006.

Arbetsmiljöverket föreskriver¹ med stöd av 18 § arbetsmiljöförordningen (1977:1166) följande.

Tillämpningsområde

1 § Dessa föreskrifter gäller användning av truckar och utbytbar utrustning till dessa.

Föreskrifterna gäller med undantag av 8 § även andra mobila maskiner när de används med gaffelarmar eller annat lyftaggregat med liknande funktion på plana och hårdgjorda underlag och för annat ändamål än byggnads- och anläggningsarbete.

Definitioner

2 § I dessa föreskrifter avses med

<i>Truck</i>	Självgående arbetsutrustning avsedd att med gaffelarmar eller andra lyftaggregat med liknande funktion, lyfta, sänka och bära gods inom ett begränsat område och huvudsakligen användas på plana och hårdgjorda underlag.
<i>Åktruck</i>	Truck avsedd att manövreras av åkande förare.
<i>Ledtruck</i>	Truck avsedd att manövreras av gående förare. Ledtruck kan ha plattform som föraren tillfälligt kan åka på.
<i>Utbytbar utrustning</i>	Utrustning som ändrar truckens funktion och som är tillverkad för att kunna monteras på gafflar eller gaffelvagn av användaren.

¹ Jfr. rådets direktiv 89/655/EEG av den 30 november 1989 om minimikrav för säkerhet och hälsa vid arbetstagares användning av arbetsutrustning i arbetet (Andra särdirektiv enligt artikel 16.1 i direktiv 89/391/EEG) (EGT L 393, 30.12.1989, s. 13, Celex 31989L0655), senast ändrat genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/45/EG (EGT L 195, 19.7.2001, s 46, Celex 32001L0045).

Undersökning och riskbedömning

3 § Arbetsförhållandena skall undersökas och riskerna bedömas när truckar skall användas. Följande skall då särskilt undersökas:

1. egenskaperna hos truckarna,
2. hur truckarna skall användas,
3. miljön där truckarna skall användas,
4. de belastningsergonomiska förhållandena,
5. behovet av skyddsutrustning,
6. arbetstagarnas praktiska och teoretiska kunskaper och
7. behovet av skötsel och underhåll av trucken.

4 § En ny undersökning och riskbedömning skall genomföras

1. om uppföljningen enligt 6 § visar att befintliga risker inte stämmer med tidigare riskbedömning,
2. om vidtagna åtgärder enligt 5 § inte gett förväntat resultat eller
3. vid förändringar i arbetsprocesser eller verksamheten.

Åtgärder

5 § Med utgångspunkt i riskbedömningen skall alla nödvändiga åtgärder vidtas för att förebygga ohälsa eller olycksfall. Kraven i 7–22 §§ skall alltid vara uppfyllda.

Uppföljning

6 § Riskbedömningen och de vidtagna åtgärderna skall följas upp regelbundet för att klargöra om riskbedömningen är riktig och att åtgärderna gett förväntat resultat.

Krav på produkter

7 § Om en truck eller en utbytbar utrustning omfattades av svenska föreskrifter, som överför EG-direktiv till svensk rätt när den släpptes ut på marknaden eller togs i drift inom EES, gäller följande. Den får användas endast om den uppfyller kraven på beskaffenhet och information om användningen som finns i de föreskrifterna som gällde för den när den släpptes ut på marknaden eller togs i drift.

Detsamma gäller en truck eller en utbytbar utrustning som omfattades av motsvarande föreskrifter i något annat land inom EES. Vad beträffar märk-

ning, interaktiv programvara och bruksanvisning gäller vid användningen dock alltid de krav på språk som följer av de svenska föreskrifterna.

8 § En truck eller en utbytbar utrustning som inte omfattas av 7 § skall uppfylla kraven i bilaga A när den används. En truck, som endast i vissa avseenden omfattas av 7 §, skall i övrigt uppfylla kraven i bilaga A när den används.

Krav vid användning

Allmänt

9 § Användning av truckar skall planeras och genomföras så att ohälsa och olycksfall i arbetet förebyggs.

10 § Truckar får bara användas i miljöer som är lämpade för truckanvändning.

11 § Trucktrafik skall när så är möjligt avgränsas från gående och annan verksamhet där personer befinner sig. I annat fall skall åtgärder vidtas för att förebygga riskerna för personskada.

Särskild uppmärksamhet skall ägnas åt områden med begränsat siktfält och områden där trucktrafik kan förekomma utan förvarning för de gående.

12 § Arbete med truckar skall organiseras så att sikten i körriktningen alltid är tillfredsställande från förarplatsen.

13 § Vid lastning och lossning på ett fordonsflak skall flaket och eventuell lastbrygga vara säkrade så att de inte förflyttas eller sätts i rörelse oavsiktligt.

14 § En truckförare skall använda skyddsskor. Det gäller även för andra som arbetar med godshantering inom truckens arbetsområde.

15 § Föraren och eventuella passagerare får bara åka på sådan plats på trucken som är särskilt avsedd för detta.

16 § En truck skall ha parkeringsbromsen ansatt när föraren lämnar förarplatsen. Vid behov skall även lasten och rörliga maskindelar säkras.

17 § Om det finns ett bälte eller någon annan anordning för att hålla kvar föraren på förarplatsen skall det användas om det inte är uppenbart onödigt enligt riskbedömningen enligt 3 §.

Kunskaper och tillstånd

18 § En truck får användas bara av den som har dokumenterade teoretiska och praktiska kunskaper för att använda den säkert.

19 § En truckförare skall ha ett skriftligt tillstånd för att få använda truck. Tillståndet skall utfärdas av arbetsgivaren. Om truckföraren är inhyrd för att använda truck i inhyrarens verksamhet skall tillståndet istället utfärdas av inhyraren. Tillståndet skall vara personligt och upplysa om vilka typer av truckar och vilka arbetsuppgifter det gäller för.

På ett gemensamt arbetsställe skall den samordningsansvarige ha rutiner för att kontrollera att de som framför truckar har tillstånd till detta från sina respektive arbetsgivare. Den samordningsansvarige skall även tillhandahålla den information som krävs för en säker truckanvändning på arbetsstället.

20 § Den som leder och övervakar arbetet med truckar skall ha den kunskap, information och erfarenhet som krävs för att arbetet ska kunna utföras säkert.

Utbytbara utrustningar och förlängningsgafflar

21 § Utbytbara utrustningar och förlängningsgafflar får användas bara tillsammans med de truckar de är avsedda för.

Underhåll och kontroll

22 § En truck skall kontrolleras och underhållas med intervaller som är anpassade till driftförhållandena och tillverkarens rekommendationer. En truck med brister eller skador som kan äventyra säkerheten får inte användas förrän bristerna avhjälpes eller skadorna reparerats.

Denna författning träder i kraft den 1 juli 2007.

Genom författningen upphävs Arbetarskyddsstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (AFS 1986:24) om truckar.

KENTH PETERSSON

Lenart Ahnström

Anna Middelman

Bilaga A

Tekniska krav

A 1. Inledande anmärkningar

Kraven i bilagan gäller endast när respektive risk finns vid användning av en truck, med eller utan utbytbar utrustning.

För truckar som skall uppfylla kraven i bilagan krävs inte nödvändigtvis samma åtgärder som för att uppfylla de grundläggande krav som ställs på truckar som omfattas av kraven i 7 §. Detsamma gäller förlängningsgafflar och utbytbar utrustning till truckar.

Däremot innehåller bilagan vissa krav som inte finns i de harmoniserade standarderna för truckar. Det innebär att äldre truckar som uppfyller kraven i bilagan kan ha vissa egenskaper som inte finns hos truckar som omfattas av kraven i 7 §.

A 2. Allmänna krav

A 2.1 En truck skall vara utförd så att den kan köras och manövreras säkert och så att hastigheten lätt kan anpassas till olika förhållanden.

A 2.2 En truck skall ha färdbröms som kan stanna den säkert med eller utan last.

En truck skall ha parkeringsbröms som oberoende av lastens vikt kan hålla den kvar i den största tillåtna lutningen, även om föraren lämnat trucken.

A 2.3 En truck skall vara utrustad så att den skyddar föraren om det finns risk för att träffas av nerfallande föremål från den egna hanteringen.

A 2.4 En truck skall ha en signalanordning som det är lätt att påkalla uppmärksamhet med.

A 2.5 En trucks draganordning skall ha en spärr eller annan anordning som hindrar att det som dras kopplas loss oavsiktligt.

A 3. Märkning

A 3.1 Manöverreglage skall vara märkta med symboler eller text på svenska.

A 3.2 Truckar, utbytbara utrustningar och förlängningsgafflar skall vara tydligt och beständigt märkta med uppgift om egenvikt och den högsta last de är avsedda för. Om lastförmågan är beroende av tyngdpunktsavstånd eller lyfthöjd skall märkningen ge tillräcklig information om detta. För en batteridriven truck där batteriets massa inverkar på stabiliteten skall lägsta och högsta batterivikt (massa) anges.

A 4. Särskilda krav för åktruckar

A 4.1 En åktruck för sittande förare skall ha en inställbar förarstol som ger en bekväm arbetsställning. En förarstol som kan svängas eller förskjutas skall automatiskt låsas säkert i önskat läge.

A 4.2 En åktruck för sittande förare med plats för en eller flera åkande skall vara anpassad eller utrustad för att begränsa riskerna om trucken välter, t.ex. genom att den har

1. en förarhytt,
2. en konstruktion som hindrar trucken från att välta,
3. en konstruktion som garanterar att, om trucken välter, det finns tillräckligt med utrymme mellan marken och trucken för dem som befinner sig på den eller
4. en konstruktion där personerna hålls kvar på sätet så att de inte kläms av trucken.

A 4.3 En åktruck vars parkeringsbroms inte ansätts automatiskt skall ha en anordning som varnar om den inte är bromsad när föraren lämnar förarplatsen.

A 4.4 En åktrucks sitt- eller ståplats skall vara utförd så att föraren inte oavsiktligt kan hålla en fot utanför trucken när den körs. Alternativt skall den ha en anordning som snabbt gör föraren uppmärksam på att en fot inte är på rätt plats.

A 4.5 En hytt skall vara försedd med en anordning för god luftväxling och en anordning som gör det möjligt att hålla en lämplig temperatur.

A 4.6 En truck som används med timmerhanteringsutrustning skall vara utrustad så att timmer hindras att tränga in i truckens hytt.

A 5. Särskilda krav för ledtruckar

A 5.1 En ledtruck får inte kunna köras fortare än 1,75 m/s. Hastigheten skall lätt kunna anpassas till hur fort föraren går.

A 5.2 När föraren släpper en ledtrucks manöverarm skall drivningen upphöra och parkeringsbromsen ansättas automatiskt. Trucken skall vara konstruerad så att manöverarmen inte skadar föraren vid påkörning.

A 5.3 En ledtrucks hjul skall avskärmas så att fotskador motverkas.

A 5.4 Förarplattformen på en ledtruck skall tillåta säker manövrering och vara tillräckligt stark för att klara en påkörning. Den skall fällas upp automatiskt när föraren stigit av och den får inte kunna fällas ner oavsiktligt.

Arbetsmiljöverkets allmänna råd om tillämpningen av föreskrifterna om truckar

Arbetsmiljöverket meddelar följande allmänna råd om hur verkets föreskrifter (AFS 2006:5) om användning av truckar skall tillämpas.

Allmänna råd har en annan juridisk status än föreskrifter. De är inte tvingande, deras funktion är att förtydliga innebörden i föreskrifterna. De kan t.ex. upplysa om lämpliga sätt att uppfylla kraven, visa exempel på praktiska lösningar och förfaringssätt samt ge rekommendationer, bakgrundsinformation och hänvisningar.

Bakgrund

Som medlem av Europeiska unionen (EU) skall Sverige överföra EG-direktiv till svenska föreskrifter. Reglerna inom EU för arbetstagarnas säkerhet och hälsa anges i ett ramdirektiv som ger de grundläggande reglerna för säkerhet på arbetsplatsen. I ett antal särdirektiv finns också minimikrav som inte får underskridas i EU:s medlemsländer. Det andra särdirektivet (89/655/EEG), ändrat genom direktiven 95/63/EG och 2001/45/EG, innehåller krav för säker användning av arbetsutrustning i arbetet. Föreskrifterna om användning av truckar är delvis baserade på det direktivet.

Föreskrifterna om användning av truckar är ett led i en större revidering av vissa av Arbetsmiljöverkets regler där föreskrifterna "Användning av arbetsutrustning", "Användning av lyftanordningar och lyftredskap" och "Tillfälliga personlyft med kranar eller truckar" ingår.

Truckar av mycket skilda slag används inom arbetslivet. Användningsområdena varierar kraftigt, dels mellan skilda trucktyper, dels mellan företag och organisationer som använder samma trucktyp.

Ungefär 1 000 arbetsolyckor med truckar inblandade rapporteras årligen till Arbetsmiljöverket. Trucken är därmed den maskintyp som är inblandad i flest maskinrelaterade arbetsolyckor. En analys visar att det oftast är föraren som skadas vid olyckorna. De vanligaste skadorna är fotskador. Skadorna orsakas framför allt av ledtruckar och mindre åktruckar. I arbetsskadestatistiken finns också många påkörningsolyckor. Det är vanligt både att truckar kolliderar och att oskyddade personer blir påkörda. När truckar används av gående förare är det vanligt att föraren kläms mellan den egna trucken och föremål eller byggnadsdelar i dess närhet. Vid hantering av last inträffar olyckor när truckföraren eller en medhjälpare t.ex. försöker rätta till en stjälpande last. Här dominerar hand- och fotskador men även ryggskador förekommer. Truckar används ofta på lastkajer för lastning och lossning av fordon eller uppställning av gods. Fall med truck från en lastkaj kan orsaka

svåra personskador om föraren kläms mellan t.ex. truckens skyddstak och mark.

Varje år rapporteras ca 500 arbetssjukdomar i samband med truckanvändning. De flesta av dem är belastningsbesvär i nacke och rygg. Arbetet som truckförare är ofta ensidigt med upprepad belastning på nacke och rygg då lasten skall hämtas eller lämnas i höga pallställ. Transporter förekommer i truckens alla körriktningar. Situationen förvärras av kraven på effektivt utnyttjande av utrymmet inom industri och terminaler. Det resulterar ofta i mindre utrymme för trucktrafiken och högre pallställ.

Kommentarer till vissa paragrafer

Tillämpningsområde

Till 1 § Allmänna bestämmelser om användning av arbetsutrustning finns i Arbetsmiljöverkets föreskrifter om användning av arbetsutrustning. De föreskrifterna gäller tillsammans med föreskrifterna om truckar.

Det finns truckar som är konstruerade och tillverkade även för att lyfta personer. Vissa av dem omfattas även av besiktningsskrav enligt Arbetsmiljöverkets föreskrifter om besiktning av lyftanordningar och vissa andra tekniska anordningar. Truckar som ursprungligen inte är konstruerade och tillverkade för att lyfta personer, men som används för detta ändamål, omfattas även av Arbetsmiljöverkets föreskrifter om tillfälliga personlyft med kranar eller truckar.

Det finns utbytbar utrustning, t.ex. kranarmar, som förändrar funktionen hos truckar så att de hanterar fritt hängande last. Då blir även föreskrifterna om användning av lyftanordningar och lyftredskap tillämpliga.

Mobila maskiner som t.ex. hjullastare används ofta i godshantering, t.ex. för att lasta och lossa fordon. Det liknar truckanvändning och ligger inom dessa föreskrifters tillämpningsområde under de förutsättningar som anges i paragrafens andra stycke. Tillämpningsområdets andra stycke innebär att sådana mobila maskiner som används för normal truckhantering i industriell verksamhet och varudistribution omfattas av föreskrifterna med undantag för bilaga A som bl.a. innehåller konstruktionskrav för truckar.

Definitioner

Till 2 § Med självgående arbetsutrustning avses utrustning med någon form av maskinell framdrivning av åkrörelsen. Exempel på lyftaggregat med liknande funktion är klämaggregat och lyftdon.

Av paragrafens definition av en truck framgår att även teleskoptruckar (truckar med variabel räckvidd) som är avsedda att användas inom begränsade områden med huvudsakligen plana och hårda underlag betraktas som truckar. Truckar som är avsedda att användas i terräng, på byggarbetsplatser eller i liknande miljöer ligger däremot utanför dessa föreskrifters tillämpningsområde.

Undersökning och riskbedömning

Till 3 § Regler om systematiskt arbetsmiljöarbete finns i särskilda föreskrifter från Arbetsmiljöverket. De innehåller allmänna och grundläggande bestämmelser om riskbedömning, åtgärder och uppföljning.

Eftersom truckar används inom många olika branscher, och till vitt skilda arbetsuppgifter, är det viktigt att arbetsgivaren för varje arbetsställe noggrant kartlägger de risker som finns vid truckanvändning.

Produkter

Till 7 och 8 §§ I 7 § avses sådana anordningar som omfattas av krav på CE-märkning och grundläggande hälso- och säkerhetskrav enligt bland annat maskindirektivet. I 8 § avses bland annat anordningar som redan var i bruk innan kraven enligt 7 § trädde i kraft.

Användning

Till 9 § Risker vid användning av truckar kan härröra t.ex. från själva trucken, från den omgivning den används i eller från den last som hanteras. Användning av truckar kan även medföra risker för andra än för truckföraren. Regler om skyddsåtgärder mot skada genom ras finns i särskilda föreskrifter från Arbetsmiljöverket.

Lastens utformning och egenskaper är viktiga för möjligheterna att säkert kunna transportera flera lastenheter ovanpå varandra på truckens gafflar. Den låga friktionen mellan t.ex. två plastade paket kan göra det nödvändigt att vidta särskilda lastsäkringsåtgärder.

Det är lämpligt att truckar som används i kyl- och frysutrymmen har uppvärmd hytt.

Det är viktigt att gafflar sänkts till marknivå när trucken är parkerad, eftersom risken då minskar för att någon går in i dem och skadar sig. Det är även viktigt att truckar parkeras på en plats eller på ett sådant sätt att ingen riskerar att snubbla över gafflarna.

Observera att en bakhjulsstyrd truck som drar en släpvagn medför risker eftersom släpvagnen snabbt kan kränga i sidled.

Det är inte lämpligt att använda truckar för att transportera gods under längre förflyttningar.

När förarplattformen på en ledtruck är uppfälld är det viktigt att eventuella sidostöd för föraren är infällda så att klämriskerna minskar.

Regler om blybatterier finns i särskilda föreskrifter från Arbetsmiljöverket.

Till 10 § Vid användning av truckar är det viktigt att det finns tillräckligt med plats för den trafik som förekommer med tanke på risker för kollision, påkörning eller nedstörtning.

Det är viktigt att mark och golv är hårda och jämna, att ramper inte lutar för kraftigt och att trösklar och kajbryggor inte ger upphov till kraftiga stötar. I Arbetsmiljöverkets föreskrifter om vibrationer finns bestämmelser om arbeten som medför exponering för vibrationer och stötar.

Eftersom truckar används på lastkajer och i andra miljöer där det finns risk för att störta ner är det viktigt att förebygga denna risk genom lämpliga barriärer. Ett väl utformat varningssystem kan bl.a. minska risken för att truckar med höjt stativ kolliderar med överkanten på en port eller ett pallställ ovanför truckgången. Regler om arbetsplatsens utformning finns i särskilda föreskrifter från Arbetsmiljöverket.

När en ledtruck med fällbar plattform används är truckföraren relativt oskyddad. Det är därför viktigt att se till att det inte finns inredning, pallställ eller dylikt som innebär en ökad risk för att truckföraren kläms mellan dessa och trucken.

Det är viktigt att planera arbetet med truck så att föraren inte utsätts för olämplig belastning. Höga pallställ kan ge nackproblem när truckföraren ständigt tvingas titta uppåt. Ständiga ändringar av färdriktningen kan ge ryggproblem eftersom kroppen hela tiden måste vridas. Det är därför angeläget att ordna arbetet så att risken för skador på förarens höfter, rygg och hals minimeras.

När en truck körs på väg betraktas den som ett motorredskap. Regler om motorredskap finns i Svensk författningssamling och i Vägverkets författningssamling.

Till 11 § Risken för att någon skadas i samband med trucktrafik kan minskas genom att arbetsstället planeras så att trafik med truckar så långt möjligt förläggs till särskilda områden, t.ex. särskilda truckgångar, skilda från annan verksamhet. Genom att markera truckgångarna tydligt är det lättare

att hålla dem fria från t.ex. uppställt gods. Markeringen uppmärksammar också gående på faran från trucktrafik. Markeringen kan t.ex. målas direkt på golvet.

När det inte går att helt skilja trucktrafik från område med gående och annan trafik kan det vara nödvändigt att vidta andra åtgärder för att minska riskerna för skador. Att underlätta för truckförare att upptäcka gående kan vara ett sätt att minska riskerna. Det är även viktigt att det är lätt för gående att upptäcka truckar. Genom att enkelrikta trucktrafik vet de gående från vilket håll truckarna kommer. Trafikspegel kan i vissa fall vara till god hjälp. God belysning förbättrar möjligheten till upptäckt, liksom att skymmande gods eller motsvarande placeras på mindre skymmande plats. Har trucken en från omgivningen klart avvikande färg eller varningsbelysning är det lättare för personer i truckens närhet att upptäcka den. Hastighetsbegränsning kan vara aktuell i områden där det kan finnas gående.

Områden där man kan behöva vidta särskilda åtgärder för att gående inte skall överraskas av truckar är t.ex. vid dörrar där gående passerar ut till områden med trucktrafik.

Till 12 § Lastens form och storlek har ofta en avgörande betydelse för sikten. I de fall lasten skulle skymma sikten kan det vara lämpligt att köra trucken med lasten bakom föraren (sett i färdriktningen) så att sikten är så bra som möjligt. Hjälpmedel för att förbättra sikten kan i övrigt vara t.ex. en vridbar förarstol och uppbyggd eller höjbar hytt. Om det inte går att åstadkomma direkt sikt i truckens körriktning, kan kamera med monitor eller speglar hjälpa till att förbättra förarens möjligheter att upptäcka hinder.

För att upprätthålla tillräcklig sikt för föraren väljs i vissa fall, t.ex. vid containerhantering, metoden att köra med höjd last och låg hastighet. Metoden medför särskilda risker och ställer höga krav på truckval och arbetsorganisation.

Till 13 § Ett lämpligt sätt att säkra fordonet mot förflyttning är att lägga klossar framför och bakom hjulen. Det är viktigt att växelflak förankras väl så att riskerna för vältning eller glidning undviks.

Det är viktigt med tydliga rutiner för att säkerställa att fordonet inte flyttas under pågående lastnings- eller lossningsarbete. Samförstånd mellan fordonsföraren och truckföraren är en förutsättning för ett säkert arbete med truckar på flak.

Till 16 § En truck som inte är bromsad kan oavsiktligt komma i rörelse t.ex. genom att underlaget lutar.

Om färdriktningsväljaren på en truck, som drivs med förbränningsmotor, lämnas i drivläge kan trucken oavsiktligt komma i rörelse om motorn är igång.

Hos eltruckar är det vanligt att manöverkretsen för drivning bryts när parkeringsbromsen ansätts. Det innebär att risken för oavsiktlig rörelse minskar när parkeringsbromsen ansätts.

Till 17 § Allvarliga olyckor har inträffat då truckförare har klämts mellan trucken och marken när trucken vält.

Kunskaper och tillstånd

Till 18 § Arbetsmiljölagen anger i 3 kap. 3 § att "Arbetsgivaren skall förvissa sig om att arbetstagaren har den utbildning som behövs och vet vad han har att iakttä för att undgå riskerna i arbetet". En lämplig utbildning för truckförare är den som följer den läroplan som utarbetats i samverkan mellan arbetsmarknadens parter och branschorganisationer.

Det är viktigt att utbildningen ger grundläggande kunskaper och färdigheter i truckanvändning. Det är även angeläget att utbildningen anpassas till de arbetsuppgifter som föraren förväntas ha efter avslutad utbildning.

Repetitions- och fortbildningskurser är viktiga för att upprätthålla en säker truckanvändning. Det kan t.ex. vara nödvändigt med en fortbildningskurs vid större förändringar i arbetet. Repetitions- och fortbildningskurser ger också möjlighet till attitydpåverkan när det gäller säker truckhantering, riskmedvetenhet och vilja att följa uppställda regler.

Till 19 § Den som godkänts vid en truckförarutbildning får vanligen ett utbildningsbevis. Det är viktigt att inte förväxla detta utbildningsbevis med tillståndet från arbetsgivaren om att få framföra truckar.

Exempel på arbetsuppgifter som kan specificeras i ett tillstånd är vilka godsslag som föraren får hantera och inom vilka lokaler eller områden som föraren får använda truckar. Andra arbetsuppgifter som kan specificeras i tillståndet är t.ex. användning av utbytbar utrustning eller körning på väg. Tillståndet kan tidsbegränsas.

Till 20 § Det finns särskilda kurser för dem som leder och övervakar arbete med truckar.

Utbytbar utrustning och förlängningsgafflar

Till 21 § Truckar används ofta för arbetsuppgifter som kräver speciellt anpassade utrustningar t.ex. klämaggregat. Eftersom sådana utrustningar kan ändra truckens stabilitet och lyftförmåga är det viktigt att föraren har tillgång till skriftliga instruktioner, belastningstabeller m.m. som visar säker användning av trucken och utrustningen.

Underhåll och kontroll

Till 22 § Det finns en internationell standard för kontroll av gaffelarmar som anger lämpliga metoder och intervall.

Kommentarer till bilaga A

Allmänt

Till A 2.3 Anordningen kan t.ex. utgöras av ett skyddstak eller ett laststöd. Ett laststöd kan behövas t.ex. när en truck används för att stapla gods som kan falla ned och skada föraren eller någon annan.

Det är vanligen nödvändigt att ha skyddstak på en truck som hanterar gods så högt att det kan skada föraren vid ras. Sådant gods är t.ex. pappersrullar som fristaplas högt över förarplatsen.

När ett skyddstak utformas är det viktigt att ta hänsyn till vilken typ av gods som hanteras. Det kan t.ex. vara nödvändigt att skyddstaket inte har några öppningar när glasflaskor hanteras.

Märkning

Till A 3.2 När en truck är försedd med utbytbar utrustning är det viktigt att se till att ingen av delarna utsätts för större belastning än de är avsedda för. Massan av tillsatsaggregat, gaffelarmar och utskjutbara gaffelarmar kan t.ex. förändra den högsta tillåtna lasten och dess tyngdpunktsläge.

Det är vanligt att den högsta tillåtna lasten är olika stor vid olika tyngdpunktslägen och att den avtar med ökad lyfthöjd.

På batteridrivna truckar är batteriet ofta en del av truckens motvikt. Batteriets utformning och vikt (massa) kan således påverka truckens stabilitet. Då är det viktigt att kontrollera att batteriets massa ligger inom angiven toleransgräns.

Åktruckar

Till A 4.1 Att förarstolen går att ställa in underlättar förarens arbete och minskar arbetsbelastningen. Det är viktigt att det är lätt att ställa in sitsen.

Till A 4.3 Ett vanligt utförande är att en signal ljuder när föraren lämnar förarplatsen utan att ansätta parkeringsbromsen.

Till A 4.4 Åktruckar med stående förare eller förare som sitter på sidan, det gäller främst batteridrivna truckar, har ofta ena färdriktningen i samma riktning som föraren stiger på eller av trucken. Det är därför viktigt att se till att trucken bara går att köra när föraren helt befinner sig på förarplatsen, t.ex. genom att truckens manöversystem är brutet när föraren inte är där.

Till A 4.5 Vanligen kan god luftväxling åstadkommas med öppna rutor eller ventilationsluckor. I miljöer där det inte är lämpligt, exempelvis på grund av buller eller damm, kan klimataggregat vara nödvändigt.

Det är viktigt att det går att få god imfri sikt i hytten, om trucken t.ex. körs omväxlande i kall eller varm omgivning.

Ledtruckar

Till A 5.2 Risken för att föraren kläms mellan manöverarmen och annat föremål, eller mellan övriga delar av trucken och annat föremål, när den körs i riktning mot föraren kan minskas. En lämplig lösning är att förse manöverarmen med en anordning som ändrar truckens körriktning när den påverkas och som stannar trucken när den inte längre påverkas.

Information från Arbetsmiljöverket

Direktiv från de Europeiska Gemenskaperna

Arbetsmiljödirektiv

RÅDETS DIREKTIV 89/391/EEG av den 12 juni 1989 om åtgärder för att främja förbättringar av arbetstagarnas säkerhet och hälsa i arbetet (EGT L 183, 29.6.1989, s. 1 – 8, Celex 31989L0391)

RÅDETS DIREKTIV 89/655/EEG av den 30 november 1989 om minimikrav för arbetstagarnas säkerhet och hälsa vid användning av arbetsutrustning i arbetet (Andra särdirektivet enligt artikel 16.1 i direktiv 89/391/EEG) (EGT L 393, 30.12.1989, s. 13 – 17, Celex 31989L0655)

RÅDETS DIREKTIV 95/63/EG av den 5 december 1995 om ändring av direktiv 89/655/EEG om minimikrav för arbetstagarnas säkerhet och hälsa vid användning av arbetsutrustning i arbetet (Andra särdirektivet enligt artikel 16.1 i direktiv 89/391/EEG) (EGT L 335, 30.12.1995, s. 28 – 36, Celex 31995L0063)

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV 2001/45/EG av den 27 juni 2001 om ändring av rådets direktiv 89/655/EEG om minimikrav för säkerhet och hälsa vid arbetstagares användning av arbetsutrustning i arbetet (Andra särdirektivet enligt artikel 16.1 i direktiv 89/391/EEG) (EGT L 195, 19.07.2001 s. 46 – 49, Celex 32001L0045)

Direktiv inom tekniska handelshinderområdet

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV 98/34/EG av den 22 juni 1998 om ett informationsförfarande beträffande tekniska standarder och föreskrifter (EGT L 204, 21.7.1998, s. 37 – 48, Celex 31998L0034)

Lagar och förordningar

Arbetsmiljölagen (SFS 1977:1160)

Arbetsmiljöförordningen (SFS 1977:1166)

Arbetsmiljöverkets författningssamling (AFS)

AFS 1981:15 Skydd mot skada genom ras

AFS 1988:4 Blybatterier

AFS 1994:48 Maskiner och vissa andra tekniska anordningar

AFS 2006:5

AFS 1996:1	Minderåriga
AFS 2000:42	Arbetsplatsens utformning
AFS 2001:1	Systematiskt arbetsmiljöarbete
AFS 2003:6	Besiktning av lyftanordningar och vissa andra tekniska anordningar
AFS 2006:4	Användning av arbetsutrustning
AFS 2006:6	Användning av lyftanordningar och lyftredskap
AFS 2006:7	Tillfälliga personlyft med kranar eller truckar

Andra aktuella regler m.m.

Regler, broschyrer, böcker etc. finns angivna i ADI 100 Produktkatalog (kan fås kostnadsfritt från Arbetsmiljöverket, Publikationsservice, Box 1300, 171 25 SOLNA). Publikationer går också att beställa via Arbetsmiljöverkets webbplats www.av.se

Arbetsmiljöverket ger även årligen ut en förteckning över samtliga gällande författningar och allmänna råd som har beslutats.

För att hålla sig uppdaterad om aktuella regler är det lämpligt att också regelbundet, via Arbetsmiljöverkets webbplats www.av.se under rubriken "Lag och rätt", kontrollera vilka regler som gäller för den aktuella verksamheten. Notera att det kan finnas fel i dokument på internet och att det är den tryckta texten som gäller rättsligt.

Svensk Standard

SS-ISO 5057	Truckar och lyftvagnar - Gaffelarmar - Kontroll och reparation
SS-ISO 13284	Industritruckar – Gaffeltruckar – Gaffelarmsförlängning och teleskopiska gaffelarmar – Tekniska egenskaper och hållfasthetskrav

Det finns ett stort antal standarder om utförande och konstruktion av nya truckar. De kan beställas från SIS, Swedish Standards Institute.

